

prof. PhDr. Silvia Miháliková, PhD.
Sociologický ústav SAV

Oponentský posudok habilitačnej práce
Matúš Mišík: *Rozhodovací proces v Európskej únii po východnom rozšírení. Vnímanie aktivity a správania sa nových členských štátov.*

M. Mišík vo svojej habilitačnej práci venovanej rôznym aspektom rozhodovacích procesov v Európskej únii obohacuje tradičný inštitucionálno-štrukturálny prístup prostredníctvom zdôraznenia a podmienenosti týchto procesov neformálnymi, nepísanými pravidlami, ktoré sú súčasťou kultúrnych, hodnotových resp. *ideových* faktorov. Hoci podobné teoretické východiská dnes už nachádzame v prácach najmä zahraničných autorov, u nás predstavujú stále skôr výnimku. Práve z tohto hľadiska hneď na úvod konštatujem, že daný prístup považujem za prínosný a hodnotím ho pozitívne. Na pôde politickej vedy môžeme nájsť rozmanité paradigmy a interpretácie fungovania inštitúcií EÚ, ktoré vychádzajú z analýzy rôznych aspektov vzťahu stability a zmeny prijímaných rozhodnutí, pričom procesy formulovania a presadzovania preferencií zúčastnených aktérov patria neraz k agende, o ktorej sa otvorene nehovorí.

M. Mišík nadväzuje vo svojej habilitačnej práci na svoje predchádzajúce výskumy, ktoré tvorili základ jeho dizertačnej práce a ktorých výsledky následne publikoval v štúdiách uverejnených v renomovaných vedeckých časopisoch (Mišík 2013, 2014, 2015). V úvode habilitačnej práce autor formuluje dva základné ciele a dve hlavné výskumné otázky. Prvý cieľ je skúmanie „...vplyvu východného rozšírenia EÚ a nových členských štátov na fungovanie rozhodovacieho mechanizmu v Rade EÚ...“ a druhým cieľom je „...analyzovať vnímanie správania sa a aktivít nových členských štátov v rámci rozhodovacieho mechanizmu v Rade EÚ zo strany zástupcov pôvodných členských krajín...“ (s. 10), pričom autor uprednostňuje ich dosiahnutie skúmaním subjektívnej stránky rozhodovania v kontexte uplatňovania neformálnych pravidiel a noriem. Zároveň si vytyčuje dve hlavné výskumné otázky. Prvou je vnímanie, prípadné zmeny a hodnotenie rozhodovacieho procesu EÚ po jej východnom rozšírení očami zástupcov pôvodných členských štátov. Druhou otázkou je vnímanie, hodnotenie aktivít a správania sa

„nováčikov“ v Rade EÚ opäť očami zástupcov z pôvodných členských štátov EÚ (s.11). Hľadanie odpovedí a kontextov spätých s výskumnými otázkami autor situuje rovnako ako ciele práce do oblasti neformálnych noriem a nepísaných pravidiel vo fungovaní EÚ, teda do oblasti „subjektívnej“ časti rozhodovacieho mechanizmu.

Autor v habilitačnej práci dôsledne sleduje postupné napĺňanie vytýčených cieľov a hľadá odpoveď na výskumné otázky, pričom prezentuje svoju znalosť teoretickej literatúry v skúmanej oblasti, ktorej závery kriticky a tvorivo aplikuje. V úvodnej kapitole veľmi prehľadne približuje inštitucionálnu štruktúru a fungovanie EÚ a rôznych úrovní tvorby a prijímania rozhodnutí. V ďalších častiach publikácie autor zhodnotil a porovnal rozmanité prístupy k teoretickej konceptualizácii percepcie v oblasti medzinárodných vzťahov vrátane teórie obrazov a teórie rolí a svoje výskumné zistenia vyargumentovane zaradil k akademickému diskurzu v danej oblasti. Výsledky výskumu môžu predstavovať cenný príspevok pri príprave návrhov a pri aplikácii konceptov a teórií z oblasti zahraničnopolitických analýz na formovanie stratégií a vytváranie preferencií (ešte stále) nových členských štátov EÚ vo vybratých európskych politikách.

Celkovú úroveň habilitačnej práce hodnotím pozitívne a mám nasledujúce otázky:

- Posudzovaná práca je dôkazom, že autor sa dobre orientuje v širokom spektre teoretických a metodologických prístupov k štúdiu daných problémov v akademických prácach svetových i domácich autorov. Jasne formuluje podstatu konceptuálnych východísk jednotlivých autorov, sumarizuje súčasný i minulý akademický diskurz a nerobí mu problém prechod do roviny aplikácie teoretických východísk do praktickej politiky. Keďže habilitačná práca je vo viacerých aspektoch kontinuálnym rozpracovaním dizertačnej práce (a predpokladám, že prevažnú časť vlastného empirického výskumu autor analyzoval v oboch prípadoch), nedá mi nespýtať sa: do akej miery a ktoré zistenia, ku ktorým autor dospel v rámci spracovania svojej témy v habilitačnej práci považuje za neočakávané, prekvapujúce či inovatívne? Mohol by autor v tejto súvislosti stručne sumarizovať „najdôležitejšie neformálne normy fungujúce v rámci Rady EÚ“ ako to avizuje v práci na s.17?

- V analytickej tretej kapitole práce autor vychádza zo štyroch typov očakávaní s prevažne negatívnou konotáciou spätou s prijatím nových členských štátov, ktoré existovali v EÚ pred jej východným rozšírením. Keďže v práci som nenašla prílohu č. 2 (autor na ňu odkazuje napr. na s. 104), teda znenie otázok k obom typom pološtrukturovaných rozhovorov, zaujímalo by ma, do akej miery mohli byť respondenti ovplyvnení znením otázok a spôsobom vedenia rozhovoru. Skutočne neexistovali nijaké *pozitívne* očakávania späté s rozšírením EÚ na východ? Mohol by autor stručne uviesť akým spôsobom boli vedené rozhovory najmä v tých prípadoch, keď sa v jeden deň uskutočnili 2-3 rozhovory s diplomatmi zo Stáleho zastúpenia jednej krajiny (napr. 3 rozhovory so zástupcami Talianska 12.mája 2010) – boli vedené face to face individuálne alebo kolektívne? Drobná nepresnosť je pri uvedení zdroja dát na s. 106 – 38 rozhovorov sa neuskutočnilo v Bruseli - podľa precízne vypracovaného zoznamu interview v závere publikácie sa 24 rozhovorov uskutočnilo v Bruseli a 14 v Helsinkách.
- Jedným z výsledkov analýzy je tvrdenie, že nové členské štáty podporovali svoje preferencie argumentmi založenými na ich vlastných národných záujmoch, čo respondenti vnímali prevažne negatívne a čo limitovalo schopnosť nových členov presadiť svoje preferencie na úrovni EÚ – ako by bolo v tejto súvislosti vnímané správanie sa reprezentantov Veľkej Británie pred a po Brexite? Dá sa predpokladať, že vlastné národné záujmy stáli - presne tak ako v prípade nováčikov - nad európskou argumentáciou?
- Oceňujem, že autor na viacerých miestach publikácie hovorí otvorene o limitoch výskumu a najmä o tom, že vlastné dáta výskumu sú z obdobia rokov 2009/2010, pričom situácia v medzinárodných vzťahoch sa odvtedy dramaticky zmenila. Z hľadiska smerovania ďalšieho výskumu v oblasti analýzy fungovania neformálnych noriem a nepísaných pravidiel v procesoch rozhodovania EÚ v budúcnosti, nebolo by vhodné doplniť ciele skúmania aj o vnímanie správanie sa a aktivít pôvodných, teda tzv. starých členských štátov navzájom, resp. ich vnímanie očami tzv. nováčikov?

- Za pozitívum práce považujem sumarizáciu a precízny monitoring rozmanitých zdrojov k štúdiu zvolenej problematiky. Práca je napísaná živým, kultivovaným jazykom a napriek tomu, že ide o vedeckú prácu, dobre sa číta. Rozsiahly zoznam použitej domácej a zahraničnej literatúry ako i precízne narábanie so všetkými prameňmi a zdrojmi svedčia o zodpovednom prístupe k téme. Záverom konštatujem, že habilitačná práca sa po formálnej stránke vyznačuje veľmi dobrou úrovňou štylistického a gramatického spracovania.

Vedecká monografia plne vyhovuje kritériám kladeným na habilitačné práce, a preto navrhujem, aby po úspešnej obhajobe bola jej autorovi udelená

***vedecko-pedagogická hodnosť docent v študijnom odbore
politológia***

V Bratislave, 22. januára 2018

prof. PhDr. Silvia Miháliková, PhD.